

Маріанна МИРОШНИКОВА,

Херсонський факультет Одеського державного
університету внутрішніх справ, м. Херсон

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Стаття присвячена моделюванню структурно-функціональної моделі формування естетичної культури майбутніх офіцерів національної поліції України у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти МВС. У статті аналізуються сучасні підходи до моделювання педагогічних процесів. Автор підкреслює наявність структурних взаємозв'язків між елементами естетичної та етико-професійної культури майбутніх офіцерів поліції та наголошує на необхідності враховувати цю закономірність при побудові моделей формування естетичної культури курсантів. Автором презентовано структурно-функціональну модель формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції, яка має концептуальну та комбіновану форму. Сукупність ідей, принципів, структурних компонентів цієї моделі, розкривають основу та особливості формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції в професійній підготовці в закладах вищої освіти МВС.

Ключові слова: естетична культура, етична культура, професійна культура, майбутні офіцери поліції, професійна підготовка, моделювання, модель формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз сучасних наукових праць свідчить про значний інтерес вчених (В. Драгунова, Н. Єршова, І. Кульчицький, Є. Лодатко, О. Мороз, М. Шигун та ін.) до моделювання як методу дослідження різних процесів, які відбуваються у науковій та соціально-гуманітарній сферах. Наукові дослідження свідчать про те, що моделювання педагогічних процесів дає позитивний ефект, дозволяє створювати моделі, які відтворюють характеристики внутрішньої організації освітньо-педагогічних систем. Проте моделювання процесу формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції ще не знайшло висвітлення в наукових дослідженнях. Відсутність теоретичної моделі процесу формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції негативно впливає на їх професійну підготовку в закладах вищої освіти МВС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Моделювання як науковий метод активно досліджується вченими (Н. Єршова, І. Кульчицький, Д. Ланде, О. Мороз, В. Фурашев, М. Шигун та ін.). У сучасних науково-педагогічних дослідженнях цей метод також знаходить своє застосування (Ю. Бабанський, В. Бондаренко, В. Давидов, В. Драгунова, К. Коржова, Т. Суслов, В. Ягупов та ін.). Існують дослідження змісту, структурних складників естетичної культури майбутніх фахівців і процесу її формування у студентів та курсантів закладів вищої освіти (Л. Грицай, А. Романова та ін.). Щодо теоретичних моделей процесу формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції у процесі професійної підготовки, то їх не виявлено у сучасних наукових розвідках

Метою статті є розробка та теоретичне обґрунтування структурно-функціональної моделі формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. З філософської точки зору, моделювання є методом «непрямого (опосередкованого) дослідження об'єктів пізнання, безпосереднє вивчення яких з певних причин неможливе, ускладнене, неефективне чи недоцільне, через дослідження їхніх моделей – предметних, знакових чи мислених систем, що відповідно відтворюють, імітують чи відображають певні характеристики (властивості, ознаки, принципи внутрішньої організації чи функціонування) оригіналів» [1, с. 392].

За означенням О. Мороз, «модель (від лат. *modus* – міра) – у загальному розумінні – аналог (графік, схема, знакова система, структура) певного об'єкта (оригіналу), фрагмента реальності, артефактів, витворів культури, концептуально-теоретичних утворень тощо» [1, с. 391].

Досліджуючи поняття «модель» та «моделювання», І. Кульчицький визначає, що модель – «це система-репрезентант, аналіз якої слугує способом отримати інформацію про іншу систему» та пропонує класифікувати моделі досліджень за субстратом реалізації (матеріальні, інформаційні, змішані); галуззю застосування; часовим чинником; галуззю знань, а також поділяє

інформаційні (абстрактні) моделі на «мисленеві моделі, що постають у вигляді образів, сформованих в уяві людини за результатами її споглядання, роздумів, умовиводів, та моделі-дані, які фіксуються фізичним чи іншим способом» [2, с. 283].

Суть методу моделювання, вважає М. Шигун, заснована на індуктивному підході до пізнання дійсності, тому індуктивний метод є методичною основою моделювання при дослідженні продуктивної діяльності людини [3, с. 209].

Моделювання педагогічних процесів відбувається на основі мисленого експерименту – особливої теоретичної процедури, яка, за визначенням С.Сисоевої та Т.Кристочук, «полягає в отриманні нового або перевірці наявного знання шляхом конструювання ідеалізованих об'єктів і маніпулювання ними в штучно умовно створюваних ситуаціях» [4, с. 107].

При моделюванні сучасного педагогічного процесу важливо враховувати його основні компоненти: цільовий; стимуляційно-мотиваційний; процесуальний (методичний, діяльнісний, організаційний чи організаційно-управлінський); змістовий; контроль-регулювальний; оцінково-результативний [5].

Досліджуючи особливості будь-якого процесу в педагогіці, чи в іншій сфері, важливо визначати його керуючі та керовані підсистеми. При вивченні інноваційного менеджменту як системи управління І. Шоробура зазначає, що «інноваційний менеджмент складається з двох ланок, або підсистем: керуючої підсистеми (суб'єкта управління) і керованої підсистеми (об'єкта управління), зв'язок суб'єкта управління з об'єктами відбувається за допомогою руху інформації. Цей рух інформації являє собою сам процес управління, тобто процес розроблення і здійснення керуючої дії суб'єкта управління на об'єкт управління» [6, с. 405].

Для опису процесу системи в педагогічному моделюванні може застосовуватись функціональний підхід, при якому, як зазначає Н. Єршова, «модель процесу системи представляється у вигляді сукупності функцій, що перетворюють ресурси, які надходять до неї на кінцевий результат

функціонування системи», при чому «кінцевий результат і вхідні ресурси представляються у вигляді функцій часу» [7, с. 84.].

До функцій моделей педагогічних процесів В. Драгунова відносить: 1) теоретичну функцію, тобто «можливість реалізувати специфічний образ діяльності, який відповідає діалектичним закономірностям єдності загального й одиничного, логічного та чуттєвого, абстрактного і конкретного»; 2) практичну функцію моделі, яка «дозволяє представити її як інструмент і засіб наукового експерименту» [8, с. 77].

При моделюванні педагогічних процесів враховують й психологічні показники суб'єктів, які задіяні в цих процесах. Як приклад, створенню педагогічної моделі готовності працівників поліції до службової діяльності сприяє врахування концептуальних та структурних складників, які В. Бондаренко презентує в моделі психологічної готовності працівників поліції до службової діяльності [9, с. 92]. Структурно-функціональна модель формування професійно-екологічної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки, яка розроблена Т. Сусловим, містить індивідуально-психологічний компонент [10, с. 169].

До структурно-логічної моделі процесу формування естетичної культури Л. О. Грицай вводить такі педагогічні умови: організація системи естетичної діяльності, формування атмосфери емоційного благополуччя й системи етико-естетичних цінностей в педагогічному процесі, стимуляція процесу самовиховання естетичної культури особистості, висока естетична культура педагога [11, с. 12].

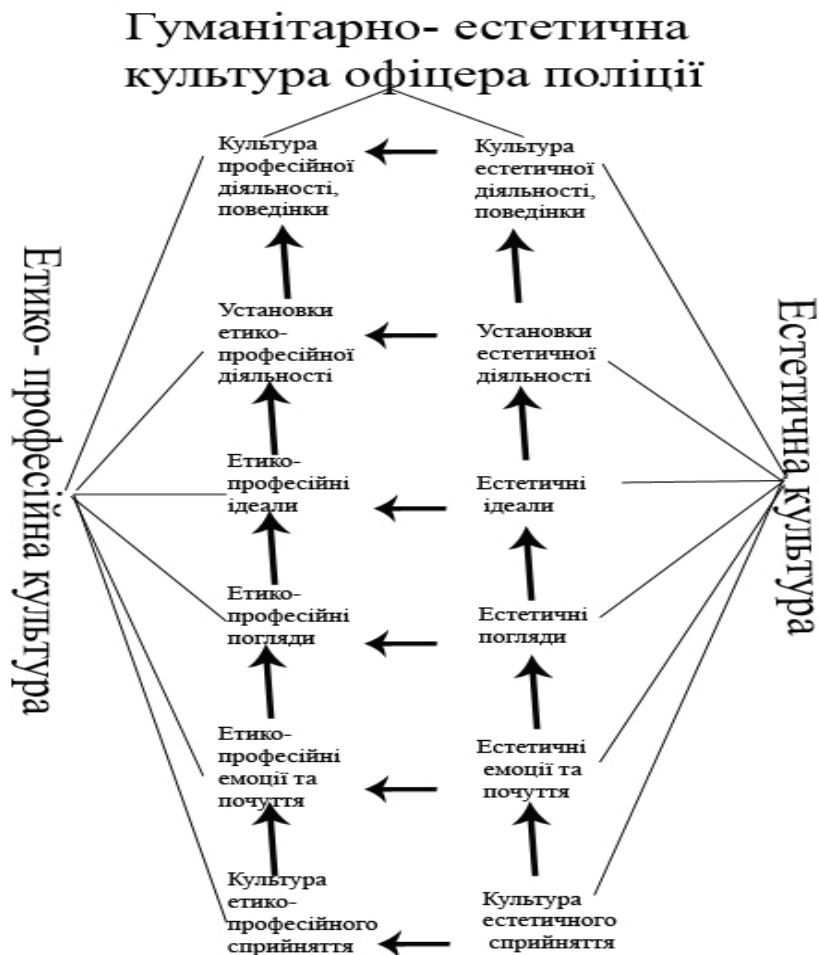
Під час розробки структурно-функціональної моделі формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції у професійній підготовці ми використовуємо метод моделювання. У нашому випадку під моделлю розуміється схематична структура елементів формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції та опис існуючих між ними зв'язків.

На нашу думку, формування гуманітарно-естетичної культури майбутніх офіцерів поліції є складним процесом, в його основі знаходиться формування складових універсальної культури особистості – естетичної культури.

Розглядаючи естетичну культуру майбутнього офіцера поліції як систему, що формується завдяки формуванню трьох її компонентів (світоглядного, операційно-діяльнісного, системно-результативного), які взаємодіють, забезпечуючи перехід від формування естетичної свідомості, самосвідомості до формування установок й далі до формування естетичних якостей офіцера поліції, ми підкреслюємо, що ця система отримує естетичну інформацію із зовнішніх та внутрішніх джерел естетичної культури, обробляє її засобами естетичної свідомості та самосвідомості особистості офіцера поліції. Далі відбувається формування операційно-діяльнісних елементів культури офіцера поліції (установок), формування якостей естетичної культури особистості. Естетична інформація, що засвоєна та перероблена механізмами свідомості й самосвідомості офіцера поліції, завдяки сформованому системно-результативному компоненту (особистісним якостям естетичної культури офіцера поліції) виводиться на систему етично-професійної культури офіцера поліції й через неї на об'єкти та суб'єкти етичної та професійної діяльності. Цикл процесу формування естетичної культури майбутнього офіцера поліції завершується через зворотній зв'язок системи етико-професійної культури з естетичною культурою особистості офіцера поліції.

На рис. 1 ми представляємо схему взаємозв'язків структурних елементів естетичної та етико-професійної культури майбутнього офіцера поліції у процесі формування його гуманітарно-естетичної культури.

З огляду на мету нашого дослідження ми презентуємо структурно-функціональну модель формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції, яка має концептуальну та комбіновану форму.

Рис. 1. Схема взаємозв'язків структурних елементів естетичної та етико-професійної культури майбутнього офіцера поліції у процесі формування його гуманітарно-естетичної культури

Сукупність ідей, принципів, структурних компонентів, які представлено у цій моделі, розкривають основу та особливості формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції в професійній підготовці в закладах вищої освіти МВС. Вибір функціонального типу моделі зумовлений тим, що він відповідає сучасним вимогам до моделювання педагогічних процесів. Модель покликана узагальнити можливості професійної підготовки щодо формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції, розкрити зміст, засоби та педагогічні умови для ефективного формування естетичної культури курсантів в освітньо-виховному процесі закладу вищої освіти МВС.

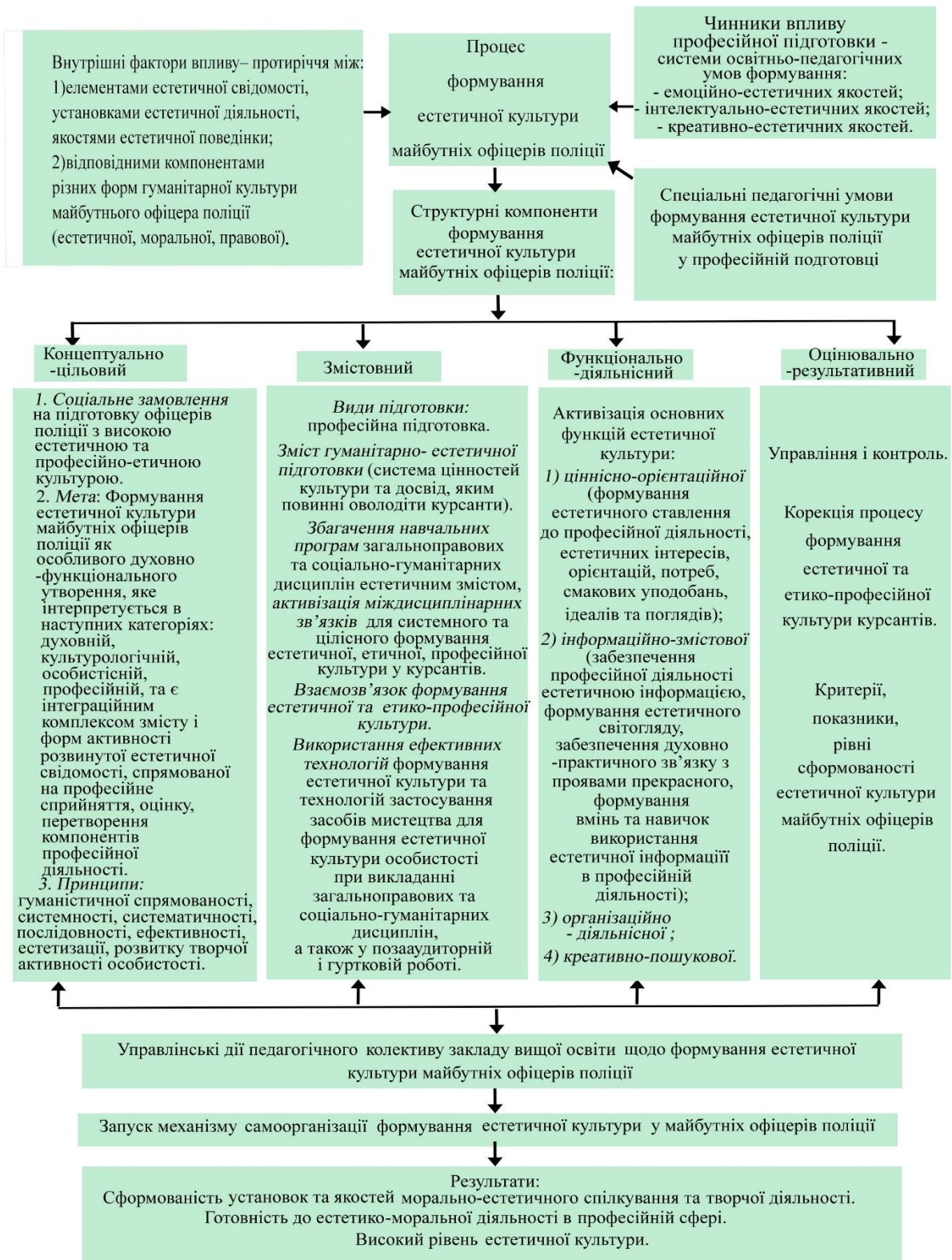

Рис. 2. Структурно-функціональна модель формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції у процесі професійної підготовки

Запропонована нами модель формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції будується на синтезі естетичного, етичного й професійного, який обумовлюється цілісністю гуманітарної культури особистості. Щодо механізмів формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції, то ми поділяємо їх на дві групи: протиріччя, які діють між елементами естетичної свідомості, установками естетичної діяльності, якостями естетичної поведінки; протиріччя між компонентами естетичної культури особистості й відповідними їм компонентами етичної й професійної форм особистісної гуманітарної культури.

Чітке визначення мети, завдань, принципів, методів та педагогічних умов процесу естетичного формування майбутніх офіцерів поліції сприяє актуалізації більш чіткій організації цього процесу. В моделі враховуються як внутрішні фактори впливу на формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції, так і зовнішні чинники та педагогічні умови. Успішність зазначеного процесу залежить від сукупності загальних умов формування фахівця (методологічне, культурне, матеріально-технічне, організаційне, навчально-виховне забезпечення закладу вищої освіти та ін.) та спеціально створених педагогічних умов. До основних структурних блоків моделі формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції ми відносимо: концептуально-цільовий, змістовний, функціонально-діяльнісний та оцінювально-результативний. До компонентів моделі також віднесено управлінські дії, запуск механізму самоорганізації формування естетичної культури та результати. Модель представлено на рис. 2.

Висновки дослідження. Процес формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції у процесі професійної підготовки може стати більш ефективним і керованим за умов усвідомлення його структурно-функціональної моделі. Подальшого дослідження потребують як окремі компоненти зазначеного процесу, так і його оптимальна реалізація за рахунок введення додаткових педагогічних умов до освітньо-виховної системи закладів вищої освіти МВС.

Список використаної літератури

1. Мороз О. Моделювання. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін. ; Київ : Абрис, 2002. С. 391–392. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovnnyk.pdf
2. Кульчицький І. М. Концептуалізація понять “модель” та “моделювання” у наукових дослідженнях. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Інформаційні системи та мережі. 2015. № 829. С. 283.
3. Шигун М. М. Моделювання як метод наукових досліджень та інші методи пізнання дійсності. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2007. Випуск 3(9). С. 209.
4. Сисоєва С. О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. С. 107.
5. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. Р. 5.1. Загальна характеристика педагогічного процесу URL: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=91
6. Шоробура І. М. Менеджмент : навчальний посібник. Хмельницький, 2014. С. 405.
7. Єршова Н. Ю. Моделювання в стратегічному управлінському обліку: наукові та практичні аспекти. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. Луцьк : ВІЕМ. 2016. № 14. С. 84.
8. Драгунова В. В. Модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. LXXVII. Т. 1. С. 77.
9. Бондаренко В. В. Модель психологічної готовності працівника підрозділу патрульної поліції до службової діяльності. *Юридична психологія*. 2017. №2(21). С. 92.
10. Суслов Т. О. Структурно-функціональна модель формування професійно-екологічної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2014. № 30. С. 169.
11. Грицай Л. А. Формирование эстетической культуры учащихся в современных условиях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук. : спец. 13.00.01. Рязань, 2008. С. 12.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Романишина Л. М.

Мирошникова М. С. Структурно-функціональна модель формування естетическої культури будучих офіцерів поліції

Стаття посвячена моделюванню структурно-функціональної моделі формування естетическої культури будучих офіцерів національної поліції України в процесі професійної підготовки в установах вищого освіти МВД. В статті аналізуються сучасні підходи до моделюванню педагогічних процесів. Автор підкреслює наявність структурних взаємозв'язків між елементами естетическої та етико-професійної культури будучих офіцерів поліції і підкреслює

необходимость учитывать эту закономерность при построении моделей формирования эстетической культуры курсантов. Автором представлена структурно-функциональную модель формирования эстетической культуры будущих офицеров полиции, имеет концептуальную и комбинированную форму. Совокупность идей, принципов, структурных компонентов этой модели, раскрывают основу и особенности формирования эстетической культуры будущих офицеров полиции в профессиональной подготовке в учреждениях высшего образования МВД.

Ключевые слова: эстетическая культура, нравственная культура, профессиональная культура, будущие офицеры полиции, профессиональная подготовка, моделирование, модель формирования эстетической культуры будущих офицеров полиции.

Myroshnykova M. Structural and Functional Model of the Aesthetic Culture of Future Police Officers

The article is devoted to the modeling of a structural and functional model for the formation of the aesthetic culture of future officers of the National Police of Ukraine in the process of professional training in institutions of higher education of the Ministry of Internal Affairs. The article analyzes modern approaches to the modeling of pedagogical processes. The author emphasizes the existence of the structure of the links between the elements of the aesthetic and ethical and professional culture of future police officers and emphasizes the necessity to take into account this pattern when constructing models for formation of the aesthetic culture of cadets.

The article contains a scheme of the interrelations between the structural elements of the aesthetic and ethical-professional culture of the future police officer in the process of forming his humanitarian- professional culture. The aesthetic culture is considered by the author as the basis of the formation of the humanitarian-professional culture of future police officers. The author presents a structural-functional model for forming the aesthetic culture of future police officers, which has a conceptual and combined form. The combination of ideas, principles, and structural components of this model reveals the basis and peculiarities of the formation of the aesthetic culture of future police officers in the professional training in institutions of higher education of the Ministry of Internal Affairs. The structural components of the structure-functional model presented by the author are as follows: conceptual-purposeful, informative, functional-activity and evaluation-effective.

Key words: *aesthetic culture, ethical culture, professional culture, future police officers, professional training, modeling, model of formation of aesthetic culture of future police officers*